

ENDRŐDI BELLA JÁNOS

A SZÓLÍTÁS NAPJA

válogatott versek

Salgótarján - Backnang

1992

Endrődi Bella

Endrődi Bella

ENDRŐDI BELLA JÁNOS

A szólítás napja

1-1-1

Értékelés

1998

1998

ENDRÓDI BELLA JÁNOS

A SZÓLÍTÁS NAPJA

Endrődön születtem
1935-ben a Szólitás
napján, február 22-én.
Ezen a napon több he-
lyen szokásban volt
az, hogy az uraság
egyenként, nevükön
szólitotta a cselédeket,
megkérdezzvén őket,
hogy kívánnak-e to-
vábbra is maradni, és

mi a kívánságuk.

Nekem ilyen kérdést csak égi-Hatalmak
tettek fel, amelyre a választ, versekben
próbálom megfogalmazni nagyon régen
már.

Iskoláimat szülőfalumban, valamint Bu-
dapesten a Művészeti Gimnáziumban vé-
geztem, majd az Iparművészeti és a Sze-
gedi Pedagógus Főiskolán, később a
Stuttgarti Akadémián folytattam. Ez
utóbbit már akkor, amikor az 1956-os
népfelkelés után elhagytam az országot.
Ez időtől kezdve írok verseket. A Haza és
az Anyanyelv végleges elvesztésének fé-
lélme, a tehetetlen düh, a honvágy adta
kezembe a tollat; ez némi reményt és tü-
relmet adott a kitartáshoz. Ez jelentette
még a képzőművészet terén való működé-
sem mellett az élet értelmét. Rájöttem,
hogy a szó élet és kinyilatkoztatás. E nél-
kül nincs egyéniség, mincs mű. Festmé-
nyeimet is csak akkor tartom igazán ma-
gaménak, ha megnevezhetem őket, és lé-
nyegüket szavakban megfogalmazhatom.
A létem és a kilétem kérdéseit fontolga-
va előbb magyar, majd német költők
egyengették az utamat, akiknek verseit
eredeti nyelven átélnem mindig nagyszerű
élmény!

Goethe, Hölderlin, Heine, Brecht és má-
sok szellemi sodrásában már nem csak sa-

1203...

ját verseim írásához kapok ösztönzést, de versfordításhoz is. Ezzel elérkeztem ama szellemi hazába, ahol Heinét és Holderlint épp úgy honfitársamnak érezhetem, mint Adyt és Arany Jánost. E szellemi hazában feloldódik a tér és az idő, sőt a nyelvi hovatartozás is elveszti jelentőségét. Így válik lehetségessé, hogy például Arany Jánossal németül, Hölderlinnel pedig magyarul társalgok. A Haza fogalma is kitágul: ázsiai óhaza - szülőhaza - hazánk Európa - örök égi haza! Ez utóbbival viszont már érzékeinkkel fel nem fogható metafizikai kérdéseket feszeget az ember. Ilyesmi is van a verseimben szép számmal!

Backnang, 1992. január 26.

János Bella geboren 1935 in Endröd/Ungarn.

Studium: Kunstgymnasium und Kunstgewerbe Hochschule in Budapest, Pädagogische Hochschule in Szeged, Kunstakademie in Stuttgart.

Tätigkeit: Theatermaler in Stuttgart, Kursleiter und langjähriger künstlerischer Betreuer der Gruppe "Maler der Baracke Backnang", Kunsterzieher an der Schickhardt-Realschule Backnang.

Der vorliegende Gedichtband mit dem Titel "Der Tag des Aufrufs" stellt eine Auswahl der Gedichte János Bella vor, die er nach dem ungarischen Volksaufstand 1956 bis heute in Deutschland schrieb.

Backnang, den 26.1.92.

Verstorbener 1. 1992

Válogatta és szerkesztette
KOJNOK NÁNDOR
Lektorálta
BÓDI TÓTH ELEMÉR
A fotókat készítette
BALOGH ZSUZSANNA
BUDA LÁSZLÓ

Kiadja: Endródi Bella János
Felelős kiadó: Szabó Ernőné
mb. igazgató
Készült a BBNMK nyomdaüzemé-
ben 300 példányban
ISBN

1987. évi kiadás
vonalalatti fordítás

Bécs, 1987. évi kiadás

ATYAISTEN ISMERŐSEI

- Egy lírai napló elé -

Tradicionális kelet-közép-európai lírai szerepben lép a közönség elé első, egyúttal válogatott verseit tartalmazó könyvével Endrődi Bella János, amelynek jellemzői közé tartozik a költészet társadalmi és erkölcsi cselekvésként való följögása, vagyis az értéknormák nem esztétikai követelményekkel együtt történő meghatározása. Kelet-, vagy kelet-közép-európainak kell tehát lenni ahhoz, hogy valaki otthon érezhesse magát ebben a lírai kultúrában. Legalább olyannyira, hogy e tradíció immár hosszabb idő óta tartó gyöngülését is érzékelje a valódi társadalmi cselekvés folyamatos térvessztésével együtt, ami a többi között a költészet közéleti szerepvállalásával kapcsolatban is joggal vet föl súlyos kérdéseket. Mindez azonban nem Endrődi Bella János gondja. Számára nem a líratípus megválasztása a kérdés, hanem annak a determináltságélménynek a kifejezése, amely személyes sorsából következik, ugyanis 1956 után még fiatalon Németországba távozott, ahol ma is egy Stuttgart melletti városkában él képzőművészként, tanárként. Csak legutóbb nyílt lehetősége arra, hogy festményeivel, grafikáival Magyarországon is bemutatkozhatson, most pedig lírai naplóját ajánlhatom az érdeklődő olvasó figyelmébe. Mindenekelőtt azokéba, akik a jelen indulati zavarodottsága közepette is tisztelik a személyiség önmeghatározáshoz való jogát, és hisznek az érzelmek megszenvedettségének tisztító erejében, és nemcsak a képi logikára, a verstechnikára figyelnek, hanem magában az anyanyelvben virtuális hazára ta-

láló emberre. Hiszen sajnós a mai Kelet-Közép-Európában is változatlanul időszerű Endrődi Bella János megállapítása: "Egyszerűbb mint hinnéd, hontalanná válni...". Akinek pedig kultúrájához tartozik a Halotti beszéd és hét évszázad magyar költészete, benne Balassi Bálinttal, különböző korok bujdosó énekeivel, népdalaival, népénekeivel és balladáival, Juhász Gyulával és Ady Endrével, "ráadásul" elolvasta Márai Sándor ugyancsak nemrég hazatért Halotti beszédét, értheti, milyen hatalmas terei nyíltak századokon át napjainkig a nyelv- és kultúravésztesnek, a lélekvesztésnek.

Endrődi Bella János kötetének trásait tehát sok forrás élte. Ide tartoznak a társművészetek is. Például festményei, grafikai szintén legalább annyira líraiak, irodalmiak, mint amennyire versei képiak. Lírai érzékenysége különösen a békési gyerekkor, a friss hontalanság, a szerelem, a szegényparaszti hagyományok és indulatok, a meditatív emlékképek megfogalmazásában mutatkozik meg. Az alföldi táj és ember, a tárgyak és szokások sora, a gyakorta drámai sorshelyzet emberi hitellességgel szól hozzánk e hagyományos technikával írt versekből. Maga a szülőfalu, ezüstös glóriával, gyarapodó sűrhalmaival. És maga a visszafordíthatatlan idő, amíg csak hozzánk nem lép az Isten, s "Mehetünk..." - mondja szórakozottan, mert hiszen emberek vagyunk, öröme és nyomorúságra egyaránt érettek, vagy éretlenek, mint a holtan fekvő, kitátott szájú Hegedűs bácsi a gyerekkorból, vagy Hölderlin és Heine a férfikorból. Atyais-ten ismerősei. Allítólag.

VIGYÁZZATOK RÁM, CSILLAGOK!
(1958-1990)

Négysorosok

Nem a nők,
hanem a költők
csábítottak
a Szerelemre!

*

Ökölnyire
zsugorodtál Hazám,
hogy elférhess
szivemben.

*

Dédelgetett
emlékeim közül
két toronnyal
mutat az égre Szeged!

*

Fává s virággá lettek,
kiket imádtam:
Termő fává
és fonnyadó virággá.
1958.

A tiszta űr felé

Legkedvesebb szíнем a fehér.
Legkedvesebb versem
a soha meg nem írott:
tiszta papírra elképzelt Szonett!

Csillagok, melyek találkoznak,
de köztük ezer év a tiszta űr...
Csak ők tudnák egymást bölcsen üdvözölni.
De nem bölcsőbb az örök hallgatás?

Az ember hús, vér, idegszita,
kovácsolt értelem,
törékeny lélek.
Papírjaink kuszált piszkozatok;
kezdőbetű és pont a vég után.

Ám legyen! ha másként lenni
nem rendeltetett:
Írott papírlap én eleresztelek!

Homokzsákjai után öltönyét
aggatja ily szorgalommal magáról
a léghajós,
útban a tiszta űr felé.
1960.

Ferkó

Ferkó még mindig a parkban éjszakázik.
Öltöne gyűrött, mint a homloka.
Álmában olykor számháborút játszik.

Nyelvet nem tanul. Felejtí a régít.
Nincs szava a szökőkúthoz sem.
Nincs címe, postája. A nevét sem értik.

Kalapos urak, szemüveges dámák
az Adriára suhannak ilyenkor.
Ő felgyúri a pantallója szarát:

Tenyérnyi sebhely a bokája fölött...
Napba néz fáradt hunyorgással.
Zsebében kutat és köhög...
1960.

Már ezer napja

Már ezer napja nincs Hazám.
Ezer napja várom a postát naponta.
Ezer levelet írtam meg azóta.
Minden nap egyet gondolatban,
és havonta egyet igazán.

Ezerszer születtem újra,
és temettem ezerszer magam.
Ezer kötőtű szurdokolja
naponta szívem, szám, agyam.

S így elcsúfított tetováltan
három dögévet vonszolok.
Lerogyok egy vetkőzőbárban,
iszom s tetemet boncolok.
1961.

Gyilkos vadonban

Gyilkos vadonban törtetek.
Mondd, ismered a szörnyeket?
- gyökért, folyondárt, mely akaszt,
csipkés bozótot, mely szakaszt
ruhát, húst, velőt és csontot...?

Naponta hússzor fogsz kezet.
Mondd, ismered a szörnyeket?
- a tigris húsos kézfogását,
kocsonyás szemek ragyogását,
kígyók szerelmi bókjait?

Ragadós békák vartyogását,
bűzös patkányok emberi mását,
mondd, van úgy, hogy felismered?
Mérges legyek, mik dögre szállnak
és tányérodba beleállnak!
fogadsz-e jó étvágyat tőlük?

E világ nem az én világom.
Élek, de élethez nincs közöm.
Kígyóbőr, varangy, sörte, pikkely
nem illik rám, levetkőzöm!

S így állok meztelen előtted.
Ember vagyok, nem szégyenlek
őszinte lenni, mint a gyermek.
Sebaj, ha ezt is elveted.
1961.

Földes szobánkban

Földes szobánkban
a szennyes talajvíz
felbuzogott.
Az urak tetőt ígértek
csepergős napjainkra,
pedig a Földet
és a Napot
kellett volna megreperálni.

Hét szomjas szem kutatta a fényt.
Hét éhes száj harapott
a dohoslelkű füst-levegőbe,
mert a kéménybe
Észak dühös szele fújt,
és a falakon kivirágzott a szik.

Megbarnult arany keretben
a megfakult szűz
tartotta átdöfött szívét.
Poros szalmazsákon aludt a ház népe,
és földes szobánkban
a szennyes talajvíz felbuzogott.
1961.

Vasárnap délután

/Vandának/

Kétszer ostromolta tetőnket a zápor
ma délelőtt.
Csitúlj vihar haragja! Százszor
kértem őt...
S ím, kisütött újfent a Nap.
Nyújtózkodnak a megvert tulipánok.
Mint anya gyermekét, ölemben tartalak.
Csak az álmok, ó csak az álmok
vannak még ébren, vasárnap délben.

Cigarettám vékony kék füstje
száll, száll, kígyózva meredeken.
Szerelmet lehelek a füstbe,
és ha füstkarikáimat eregetem,
virágcsokorra nyújtóznak azok
karod vázaalakú árnya felett.

Lehúnyod szemed, és mosolyog
piciny szöglete a szádnak.
Simogatod a lelkemet,
és elszállunk, mint álmaink szállnak.
Napfényes május délután
viruló partok várnak.
1962.

Apollóságom

Én nem akartam Apolló lenni.
Idegen nekem e szerep.
Sosem tudok megfelelni
annak, aki engem szeret.

Képtelen vagyok birtokolni
mióta az is elveszett,
amit már nem lehet pótolni,
okolni tudok csak s okulni.

Azt üzenem a Sybilláknak:
Apolló már nem vár nászra.
Apolló vár, valami másra!
1963.

Kegyelem!

Mintha kirakatba tévedtem volna,
úgy néznek rám az emberek.
Üveg mögött, mogorva,
vészjósló szemek.

Máskor viszont rám ki sem néz,
hiába dörömbölök az üvegen.
Mindenki siet. Te is elmész,
azt sem mondd, hogy: türelem.

Ilyen módon játszadoznak
napok nap után el velem.
Mindent elvisznek, mit sem hoznak.
Teremtő Isten! Kegyelem!
1971.

A bolond szív

Egyszerűbb mint hinnéd
hontalanná válni:
Megy az ember, lép, lép...
mást se kell csinálni.

Kő állja az útját,
arcát sérti bozót.
Tartanak, ha tudnák
vissza a távozót.

Kőnek nincs hatalma
kerítéssé válni,
ámde még ha volna
sem szabad megállni.

Ágnak nincs hatalma
hálónvá szövődni,
ámde még ha volna
is át kell rajt' vesződni!

A szív, az még hallgat,
Várja, hová viszik.
Beléd még nem marhat
hisz tebenned bízik.

Majd csak jóval később
kopog erősebben,
mintha éles vésőt
fogatna a sebben.

Ámde, mert nincsen seb
mely örökké fájjon,
enged hát a bölcsebb,
válaszodat várón.

Kerülj be, vagy tüstént
hordd el magad - mondod?
Hogy járassad ismét
vele a bolondot?

- És kopogja újra
a már megszokottat.
Míg csak el nem únja,
vár, vár és kopogtat.
1973.

Nézem a fekete földet

A szülői ház kis kertjében
egy rozoga fonott széken
ülök az alkonyatban.
Szüleim elmentek régen,
én még itt vagyok fáradtan, vénen
ezüst szálakkal a hajamban.

Az arcokat már nem is ismerem.
Hány év telt el ó' Istenem
amióta távol voltam?
Van-e még, mi ideláncol
és visszavonz, valahányszor
messzi tájakra barangoltam?

Nézem a fekete földet.
Sárgulnak rajta a zöldek,
és megüti holnap a dér.
Puszta e föld, ahol születtem,
de ha rá gondolok a szívemben
az egekig csapkod a vér!

Kiérdemlem-e egyszer vajon,
hogy ezen a fekete talajon
nekem is nyíljon egy virág...
mielőtt megnyílna alattam
és befogadná a távol maradtan
félíg meddig idegen fiát?!
1974.

Apám sírkövére

Olyan súlyos volt a
teher, mi vállam nyomta,
hogy mikor letettem,
felfelé lebegtem.
1983.

A szólítás napja: február 22.

“Fiam Jani!” - szólít az ég.
“Itt maradni, akarsz-e még?”
“Uraságnak, hogyha nincsen
kifogása személyemre,
úgy maradnék - hála Isten -
jól meg vagyok elégedve!”
1986.

Koldusbottal, papírkoronával
(Sz. F.-nek)

Hány évnek kell még vállamra ülni,
hogy ne kellene elérzékenyülni
ilyenkor karácsony tájon?
Hány életet kellene még élni,
míg egyben Hazát ne kéne cserélni?
Hány életet, hogy a szív ne fájjon?

Endrődi angyal és Menyhért király
voltam én kiskoromban már,
nem tudva, hogy ki ilyesmit csinál
egy életre koldusbottal jár,

és örökké viskók között bolyong,
mint ki felgyújtotta a faluját.
Beszél, beszél, de nem értik mit mond,

pedig egyre ismétli a bolond,
fején hordozva papírkoronát.
1988.

Csak versben beszélek

Hazám, ha rád gondolok,
jut akkor eszembe
sok apró-cseprő dolog
mi jön és elódalog,
az halva, ez élve,
az halva, ez élve.

Harminchárom éve már
vagyok én hazátlan.
Az ember bármit csinál,
ennyi büntetés nem jár
neki, mit kiálltam,
neki, mit kiálltam.

Noha bűnös sem voltam,
vállaltam büntetést,
azokért is, kik ottan
zsenge ifjúkoromban
fogták reám a kést,
fogták reám a kést!

Tudtam veszve a Haza,
legyek veszve vele!
Csak annak van igaza,
ki elmegy s nem tér haza,
el hát csak elfele!
El hát csak elfele!

Lehet, hogy már meghaltam,
lehet, hogy még élek....
Minő átok ül rajtam?
Nyelvben magam maradtam,
és versben beszélek!
És versben beszélek!
1989.

Gabonaföld varjakkal

/Van Gogh-nak/

Kérges kezek
fegyverkeznek,
gabonát varjak eszik!
- Fognak kaszát
és a vasát
élesre verik s fenik.

Fegyver dörren!
Varjú röppen
kalászról az ég felé.
Torkán akad
a búzamag!
Festő halálát lelé!

Mert nem lehet
többé képet,
mint ez, festenie már
emberkéznek!
Mire kész lett,
állt az áldozatoltár!
1989.

Buja burjánzás

*(Mert a szerelem erős, mint a halál,
szenvédélyének nincs, mi ellenáll!
Salamon: Énekek éneke)*

Buja burjánzása minden növényeknek.
Harsány ébredése alvó természetnek.
Víg ficánkolása állatnak, embernek,
ifjaknak, véneknek.

Betegek ágyakból immáron kikelnek,
napos udvarokon árnyékokba ülnek.
Rozsdás szerszámok is mind előkerülnek
és kifényesülnek.

Setét téli ruhák testről lekerülnek,
helyet adván annál lengébbnek, könnyűbbnek.
Női karok, combok, emlők meglendülnek,
jelt adván hímüknek.

Olykor lányok legényölbe beleülnek,
szerelmeskedésbe is belemerülnek.
Szakad rájuk talán könnyen önkívület,
s teherbe kerülnek.

Hamáron egyszer ők levet összeszűrnek,
összeszűrni ők azt többször kényszerülnek.
Illatára bódító virágnak meg fűnek
újfent közösülnek.

Vannak-e kik ennek ellene szegülnek?
mondván, hogy ők ettől mentesülnek.
Férjhez nem is mennek, meg nem is nőszülnek
egyedül őszülnek.

Akik önkorbáccsal párzást elkerülnek,
egyszer andalító álomba merülnek.
Álomképekben ők gyakorta örülnek
és fel is hevülnek.

Ha ki király, avagy Vatikánban pápa,
nincs ki szelíd erőszaknak ellentállna.
Hercegnő, királynő kellemét kitarja,
ha besüt tavaszi éjnek holdsugárja!

Mert e lágy tavaszi erőszak isteni!
nem lehet ellene akármit is tenni!
Kezében játékszer mindenki: kis semmi!
Önként és örömmel kell hát vele menni.
1989.

Ars poetica

A költészet nekem nem volt kenyerem,
ámde az Istentől elnyert kegyelem:
Nem is a testemnek, lelkemnek tápja,
és így mindkettőnek közös istápjja.

Anyám nyelvét, jaj én már nem beszélem,
csupán szótagonként bentről átélem,
és így dédelgetve szárnya ha kinőtt,
velem együttesen eleresztem őt,

hogy vigyen más tájak és korok fele,
s minden mi jó és szép szeressek bele.
Éljek bár én rácsok mögé elzárva,
szabad vagyok, szárnnyal vagyok ellátva.

Ifjan még lángolva annyira féltem,
hogy sötét raktárban telik el élttem.
A példája idősb munkatársaknak
szomorított engem gyárban nap mint nap!

Szólt a gonosz: Dobd el már az egészszet!
Legyünk jóbarátok! - Szólt a Költészet.
Akkor kezdtem én el verseket írni,
s megtanultam mindent viselni, bírni.

Megtelt este szobám, körémsereglett
Goethe és Hölderlin, Heine, Rilke, Brecht.
Rajtam keresztül ők magyarul szóltak,
s gyakran egész éjjel énvelem voltak.

Találkozom velük ma is még néha,
segítnék ha nehéz a feladott példa.
Máskor földieket hívok vendégül,
Petőfi, Arany és Ady köztünk ül.

József Attila már régen hallgatag,
hozzám már perelő szava sem akad.
Hej de pedig egykor bús éjjeleken,
mennyit siránkoztunk egymásnak ketten!

Juhász Gyula és Kosztolányi Dezső,
egymás versét mondták míg folyt a pezsgő.
Újabban jelen van Újházy kántor
énekes és költő ő a javából!

Élő költőket is hívtam vagy hatot,
ám legtöbbjük válaszra se méltatott.
Tudom, hogyha lenne TV s rádió
nálam, akkor jönne egész légió!

Mert a kerek asztalt ők meg nem vetik
legtöbb kulturmérnök ott hetvenkedik.
De poéták, mint én, ugyan hol vannak?
Híre-hamva sincsen már az olyannak.

Eltemették halva és élve őket,
avagy elűzték, mint szél a felhőket.
A költészet nekem így nem kenyerem,
de ez kevés ok arra, hogy ne tegyem.

Akkor is ha hivatalos egy sem ért,
költő vagyok, szárnyam mért lenne másért?
1989.

Szegénység

Szegénység szül bátorságot,
szegénység szül merészséget.
Megvéd királyt és országot,
gyermeket és fehérnépet!

Szegénység szül erénységet,
szegénység szül egészséget,
törekvést és célratörést,
szörnyű szerelmi éhséget.

Szegénység szül szerénységet
büszkeséget, keménységet.
Szegénység szül ékességet,
nagy szellemi képességet.

Szegénység szül sok kétséget
vétséget és szegénységet,
hit, szeretet, reménységet
mérhetetlen hétszentséget!
1989.

A való művészi mása

/Sz. E.-nek/

Noha már odakint hull a hó,
készülget belül a való
művészi mása,
hogy abból, mi szép volt és mi jó
legyen a papíron mutató-
ba maradása!
1989.

Álomkép

Több napja már, hogy mindég
egy ugyanazon álomkép:
Állok az állomáson.
Fényes a Holdvilág, kerek,
körösköröttem emberek,
zsákok, batyuk, rakáson.

Mennek, jönnek és várnak
titkai éjszakámnak.
Állok az állomáson.
Ide tán nem is jön vonat!
Kipakolom világomat;
itt lesz örök lakásom.
1990.

Hölderlin

Mire a gondolat nála felszínre ér,
máris zuhan az ellenkezőjébe.
Amikor Szent Józanságról beszél,
Szent Örület jut az eszébe,
melynek vizébe fejet
csóktól részegült hattyúk merítenek.

És amikor szembe jössz vele s észrevesz,
egy szegény koldust lát szembe jönni ő.
Koldust, de kit "Fenség"-nek nevez,
s minden szava bocsánatkérő:
"Mily kellemes az idő"- mondogatja,
miközben benne a lombokat szaggatja
a szél, és dideregnek a zászlók!
1990.

Mit ér a véges?

Mikor a Jó már önmagának terhe,
mert nem áll ellentétben semmivel,
és nem tudja mi a célja, mi a terve,
nem tudja mit, mivégett mível?

Akkor a Jóság már nem is emberi,
magában e miatt értéktelen!
Mit ér a véges, ha nem lenne neki
kedve határtalan, vágya végtelen?
1990.

A szent Józanság vizének partjain

A szent Józanság vizének
partjain ülök.
Hallgatom, micsoda ének?
Micsoda dal, mit hallani vélek!
Orosz vagy török?

A szent Józanság vizének
partjain ülök.
Hullámokként jönnek az évek.
Jönnek az ifjak, mennek a vének,
én meg őszülök.

A szent Józanság vizének
partjain ülök.
Szép ez az alkonyati dal!
Nem orosz, nem török, nem is német,
Ismerős magyar!

A szent Józanság vizének
parjain ülök.
Mily mélyről tör fel az ének!
Mintha távozók közelednének!
Alámerülök!
1990.

Az angyalok

Az angyalok
nem járnak gyalog.
Nem ülnek
és nem állnak,
csak repülnek,
csak szállnak,
hegedülnek,
muzsikálnak.

Az angyalok fehérek.
Néha hozzám is betérnek,
utólérnek, bevárnak.
De velem ők nem élnek,
így velem nem is hálnak,
ha hálnak, alakot cserélnék.

Soká maradni félnek.
Verset sosem írnak,
mert ők semmilyen nyelven
beszélgetni nem tudnak,
csak néznek és mutatnak
arra, mit muszáj tennem.

Az angyalok sokan vannak,
de csak hárman maradnak
egy ember közelében.
De a háromból is csak egy,
aki hozzánk közel megy,
s egyre közelebb egészen!
1990.

18 éve

Vasárnap reggel szólt a telefon,
s hallom rekedtem, alig hallhatón:

“Jani öcsém?... itt Jóska! ...Magyarország!
gyere, ha tudsz...haldoklik anyánk!”

Azután semmi. Csak a bűgő jel.
De az soká! Az mondott mindent el!
1990.

Az volt egy év!

Köszönetet mondok én Istenem
Neked s minden földi hatalmaknak,
hogy a szülői házban tölthettem
az év első napját ötvenhatnak.

Az volt egy év! - amilyen soha még,
amilyet egy életben csak egyszer
adhat embernek a hatalmas ég,
mintha lenne kiválasztott kegyeser.

Egy év, melyben oly sok jó és rossz volt,
mi egy életre is elég lenne!
Amit a sors hetenként kiosztott,
átélni azt egész év kellene.

Endrőd, Budapest, Szeged és Mohács,
Kiskőrös, Sopron, Wels és Tübingen!
Egyik helyen pusztulás és romlás,
másikon épülés egyszeriben!

Egyik helyen leszakadt a nagy ég,
a másikon, tanyázott a földön.
Sebeimet magyarul ejtették,
s lehetett már németül kötnöm.

Ó már 34 éve van annak...
Az otthont tán már nem is ismerem.
De évfordulását ötvenhatnak
itt melengetem én a szívemen.
1990.

Aszat virág

Szülői ház helyén ma
derékig ér a dudva:
aszat, torma és kapor.
Meszes tapaszt - darabok
jelzik, hogy ember lakott
e helyen valamikor.

Szegény pár s tíz gyerek még...
Közülük egy én lennék,
akit itt állni láttok.
Hozni ide nem lehet,
ember innen csak vihet
szúrós aszat virágot!
1990.

Az egyetlen

Élettől én már nem félek,
hiszen három éltet élek:
vagyok gyermek, ifjú s öreg!
Nem úgy, hogy ez és másszor az,
de egyszerre Nyár, Ősz és Tavasz!
s kicsit már Tél is, meglehet.

Élettől én már nem félek,
Nagyra nőtt bennem a lélek.
Haláltól félek én inkább...
Tudom, kezelés alá vesz,
kétségbe ejt, semmivé tesz!
Mi végett? Nem tudom titkát.

Van e mégis menedékem?
Megmentőm ki lenne nékem,
ha a Földön Remény nincsen?
Tudom már, hogy más nem lehet,
mint az, kihez lelkem vezet
Az egyetlen igaz Isten!
1990.

Nézni betlehemet

Fűtetlen templomba
jártam kicsi koromba'
hajnali misékre,
nézni betlehemet,
s miként a pásztorgyerek
ereszkedtem térdre.

Hogy is fáztam volna?
- mikor ott a jászolba'
az isteni kisdéd
hideg éjszakában
feküdt rongyos ruhában,
sírdogált, didergett.

Királyok, pásztorok
láthattak csak csillagot
s angyalt, aki vezet!
Mások csak aludtak,
vagy álomból riadtak,
megváltót láttak ezek!

Így van ez máma is,
aki romlott, hamis,
Istenhez nem lel utat!
De ki nemes, igaz,
Őrangyal vezérli azt,
s Istenéhez eljuthat!
1990.

MOZAIKOK
(1988)

A hajnali fényben

Álltam a hajnali fényben.
A Holdnak híre sem volt.
Vállamra ugrott serényen
valami s kukorékolt.

*

Köröztem a hajnali fényben
egy magas kútágas körül.
Madarat láttam az égen,
az is köröket repült.

*

Néztem a hajnali fényben
a város tornyait.
Sziréna szólt, nem értem
mi végett vagyok itt?

*

Álltam a hajnali fényben,
ugyan mit vétettem?
Zászlók csattogtak a szélben,
szavukat nem értettem.

*

Feküdtem a hajnali fényben
meleg bádogtetőn.
Felettem sutogni véltem
a lombot reszketőn.

*

Rohantam a hajnali fényben,
fegyveres katona zavart.
Nyelvét én nem értettem,
s nem tudtam mit akart.

Jöttem a hajnali fényben
gyorsvonattal haza.
De haza én sohasem értem,
mert nem volt már haza!

*

Álltam a hajnali fényben
egy pávatyúk előtt,
míg egy vadász féltérdén
a pávakakasra lőtt!

*

Álltam a hajnali fényben
a harmatos mezőn.
Tündér jött felém félénken,
szelíd révedezőn.

*

Álltam a hajnali fényben,
s ez végső alkalom.
Az Urat segíteni kértem,
s értem jött angyalom.

Néztem a csillagos eget

Néztem a csillagos eget
gyakran édesanyám karján.
Csillag hullt, augusztusban lehetett ,
életem hajnalán.

*

Néztem a csillagos eget,
mindegyik csillagában
kerestem kistestvéreimet,
míg csak rá nem találtam.

*

Néztem a csillagos eget,
mikor beteg volt anyám.
Kértem a csillagsereget,
hogy meggyógyítanám.

*

Néztem a csillagos eget.
Nem jött szememre álom.
Álmodni ébren is lehet
szerelmes éjszakákon.

*

Néztem a csillagos eget,
átsuhant rajta valami.
Lezuhant angyal lehetett,
sírását véltem hallani.

*

Néztem a csillagos eget
aratáskor a tanyán.
Illatos, friss kenyeret
sütött odafent anyám.

Néztem a csillagos eget
a lakodalmi sátor felett,
rajta láttam egy szőnyeget
mi az öröklétbe vezet.

*

Nézném a csillagos eget
utolsó órámon én.
Végem, ha elkövetkezett,
ott a Remény!

Jártam a cigánytelepen

Jártam a cigánytelepen,
volt ott két jó komám.
Egyik hegedűn játszott nekem,
a másik zongorán.

*

Jártam a cigánytelepen,
vénasszony fogta kezemet:
Tenyérből jósolt énnekem,
de bekövetkezett!

*

Jártam a cigánytelepen
volt is rá talán ok,
hisz zsenge képzeletem
érlelték ott a lányok.

*

Jártam a cigánytelepen
füstös félhomályban.
Láttam én, hogy a szemeken
mennyi csillogás van.

*

Jártam a cigánytelepen
át a temetőbe.
Jónéhány ősöm van nekem
temetve ott a földbe.

*

Jártam a cigánytelepen
zeneiskolába.
A dalt kedvelte a lelkem
már igen kis korába'.

Jártam a cigánytelepen
szakadó esőben.
Kályha mellett - melegen -
álltam lepedőben.

*

Jártam a cigánytelepen
mikor király voltam.
Korona volt a fejemen
még Menyhért koromban.

*

Járnék a cigánytelepen,
ha ütött az óra.
Mindegyik cigánygyereken
fekete csákó volna.

Szépek voltak ott a naplementék

Szépek voltak ott a naplementék,
mikor a vének a kapuba kiültek.
Az élet gondjait ők már levetették,
és csodálkozó gyermekké szépültek.

*

Szépek voltak ott a naplementék,
csodáltam is gyerekként sokat,
mikor a népek a nap terhét letették,
mint a tenyértől fényes szerszámokat.

*

Szépek voltak ott a naplementék,
mikor a lányok a határból jöttek.
A folyónál ruháikat levetették,
s egytől egyig tündérekké lettek.

*

Szépek voltak ott a naplementék,
amikor az udvarunkon álltam,
s a Napkorongra szemeket mereszték,
S kék lepkéket szállingózni láttam.

*

Szépek voltak ott a naplementék,
amikor a frissen fejt tejet
asztalra a kenyér mellé tették.
Illatos volt, édes és meleg.

*

Szépek voltak ott a naplementék,
minek után leszállott az este.
A szemek a csillagokat lesték,
s mindenki a magáét kereste.

Szépek voltak ott a naplementék,
mikor Kovács Bandi vígan citerázott,
és Virág Bözsit lábáról levették
a házuk előtt kinyíló akácok.

*

Szépek voltak ott a naplementék,
de még szebbek a holdas éjszakák,
amelyek a Szerelmet nevelték
oly titkosan, mint virágot az ág.

*

Szépek voltak ott a naplementék,
jaj, talán még manapság is szépek.
Negyven éve el nem felejtették
szemeim e csodálatos képet.

Láttam én...

Láttam én, amint apákat
marhavagonba lökve
szállítottak halálnak
messzi, idegen földre.

*

Láttam én, amint asszonyok
embermunkát végeztek,
kezük durvasághoz szokott,
s férfi nélkül véreztek.

*

Láttam én, amint a vének
gyerekeket neveltek,
mintha övéik lennének,
velük ríttak, nevettek.

*

Láttam én, amint gyerekek
játékból lőttek, haltak,
miközben a fegyverek
teremtettek hatalmat.

*

Láttam én, amint álomba
zuhantak vad katonák,
ámde felriadtak nyomban,
ha ugattak a kutyák.

*

Láttam én, amint megjöttek
orosz földről a foglyok,
Soványak voltak, köhögtek;
sokat egyik se mondott.

Láttam én, amint a tömeg
a főutcán felvonult,
- piros zászlók, talmi szöveg -
s nem tudta, hogy mit dalolt.

*

Láttam én, amint a népek
Dunántúlra költöztek,
tudtam, elszakadnak végleg,
holnap másként öltöznek.

*

Láttam én, amint jég alól
kihúztak három testvért.
s nagyság szerint a disznóól
és góré közé helyezték.

*

Láttam én, amint az égen
az ellenség berepült,
de nem tudtam, hogy ez nékem
máris a Hazámba került.

Ott voltam, ott álltam, ott éltem

Ott voltam én villámláskor
az egyetlen fa alatt.
Villám csapott oda máskor,
akkor viszont elhaladt.

*

Ott voltam én aratáskor,
szedni végenincs rendet,
még mint gyerek. Megszokásból,
avagy mert szörnyen kellett?

*

Ott voltam az áradáskor
a Körösgát tetején.
Nem tudom gátszakadáskor
mihez fogtam volna én?

*

Ott voltam az állomáson,
várakoztam, s ezalatt
szembe jött egy hasonmásom;
rámnézett és elszaladt.

*

Ott álltam én a határon.
Menjek-e vagy maradjak?
Így is, úgy is meg kell bánnom!
Mért születtem magyarnak?

*

Ott voltam a ravatalnál,
tömjén füstjében álltam.
Tátottszájú halál feküdt
gyalulatlan ládában.

Ott voltam a templom kövén,
álltam és térdepeltem
anyámmal hajnali misén
945-ben.

*

Ott álltam a keresztúton
s jobbra, balra néztem.
Merre is kéne indulnom?
Mentem, le se tértem.

*

Ott éltem én közöttetek
jó magyar emberek.
Magatokhoz kötöttetek
oldhatatlan engemet.

*

Ott éltem én a faluban
a háború idején.
Szívemben, ha bomba robban,
hazalátogatok én!

ÚJ VERSEK
(1991)

Az Alföldön

Hova is lehetne eldugni
írást, rajzot, festményt
az Idő foga elől,
áradás, tűzvész,
s dúló hadak elől?

Nincs pince, barlang,
nincsen olyan padlás,
ami a jövőnek
olyat megőrizne!

Csak néhány csontváz,
nyaklánc, cserép,
és régi pénz
bukkan elő
az eke nyomán:
Néma jelek,
üzenetek a múltból.

Be kell ennyivel érni!
és azzal, hogy csak az van,
ami él, mozog,
ellentáll vagy elfutni tud.

De jaj annak,
aki megáll, kidől!
Mégfagy az, hamuvá ég
vagy elázik:
Semmivé lesz
a Feltámadásig.

Az elmúlásnak
ott csak a Szeretet
állhat elébe.
Az anyagnak
nincsen esélye!
I. 28.

Szótlantul, de véresen

Mint ahogy az égő házból
ember szabadba rohan,
s kerítésen is átgázol,
maga sem tudva hogyan...

Rohantam én a Hazából,
nem csupán félelemből,
de gondolva, talán máshol
élhetek emberibbül.

Miért jár annak büntetés,
égő házát, ki elhagyta?
S miért annak kitüntetés,
aki azt felgyújtotta?

Ily kérdésre nem volt válasz,
mint ahogy sok másra sem!
Szótlantul dúlt ott a pártharc,
Szótlantul, de véresen!

Ez elmerült, az meg feltört,
ezt elásták, azt kiásták!
Ez most hagyta el a börtönt,
azt meg épp most bezárták!

Jog, ha volt, csak egyeseknek,
többnek csak a kötelesség.
Napok, éjek egybeestek
munkában, s ez nem volt elég.

Nem volt elég kenyér, ruha,
nem volt elég becsület,
csak a remény, hogy évek múlva
jobb lesz majd gyermeküknek.

Hány év telt el már azóta?
a mát már meg sem érték
sokan, de kik igen, azokra
ugyanaz ma a mérték:

hogyan nincs elég kenyér, ruha,
és nincs elég becsület,
csak a remény, hogy évek múlva
jobb lesz majd gyermeküknek!
I. 31.

Salgótarján

Salgótarján kedves kis város.
Jártam benne. Befogadott.
Szállást, kosztot, csókot adott,
percre sem voltam magányos.

Műveimet kiállította,
sőt még mi több, verseimmel
katalógusban ki is nyomta!
Hüledeztem, miket mível!

Salgótarján kedves kis város.
Isten áldja meg lakóit!
Kézfogások nyomán a Hit
által lettem *Salgótarjános!*
II. 17.

Százéves bugyogó

*/A nővérem 100 éves staférungot mutatott
nekem, amit ódon szekrény mélyén talált./*

Öreganyám bugyogóját
tartom a kezemben,
mintha tartanék egy gólyát
halálos sebekben.

Itt egy vércsepp, ott egy másik,
hiába is mosták,
moshatták megszakadásig,
mit a szemem most lát.

Szüzek vére lepedőkön
s bugyogókon látszik,
s mint katonák vére földön
kihajt s kivirágzik.

Életre kel a kezemben.
Vele mit is kezdjek?
Csak annyit, hogy a szememben
könnyek megerednek:

Bugyogóknak bugyogója,
véres, könnyes vászon,
napos udvar lobogója
most záporban ázzon!
II. 18.

Érjen be a termés

Ugyan az én időm
vajon eljön-e már?
Vagy vajon mikor jön,
megérem-e talán?

Gyümölcs és gabona
beérik-e szépen?
Vagy hiába volna
szántásom, vetésem?

Én Uram, Teremtőm,
Istenem, Barátom,
időm el mikor jön?
Már oly nagyon várom!

Érjen be a termés,
gyümölcs és a jó bor!
Lakjon jól a szegény
naponta háromszor!
II. 19.

Mi lettem volna?

Mi lettem volna,
ha köztetek maradok?
Erről ki szólna
jó magyarok?

S arról ki szólna,
hogy nélkületek,
messze távolba
mi lehetek?

Kérdésre kérdés...
de ki válaszol?
"Egy a Pásztor és
egy az Akol!"
II. 19.

Fő erények

Anyám
már éltem hajnalán
istenfélőnek nevelt.
Hitte,
hogy bajokból a hite
menti ki az embert.

Adott,
mert mást nem adhatott
még Reményt s Szeretetet.
Mondjam,
hogy ebben a dologban
öszöne tévedett?

Anyát
nem érhet ilyen vád!
bármit szólnak mások...
Tudd meg,
mellette eltörpülnek
minden tanítások!
III. 18.

Mindennek rokona

Ha felsorolnám erényeid,
tudom, sorolni lenne mit!
de azt is tudom, leintenéi:
"Nincs neked jobb dolgod ennél?"

Bizony, még a nevedet sem
engeded, hogy megemlítsem,
mondván, hogy olyan sok nevet
felsorolni úgy sem lehet!

Voltál Felhő, Híd és Patak.
Voltál Kelet, Ősz, Nyár és Tél;
mert mindenhez mérted magad:
Az voltál, mit megszerettél.

S így mindennek rokona voltál,
mert mindenhez volt közöd neked.
Ha egy kavicsot kézbe fogtál,
benne volt a lélekzeted!

És veled sírt a bakancsod is
a hideg, országos esőben!
De nem kellett jobb, hiszen csakis
vele voltál egy, elmenőben!

- A vándorutak jönnek, mennek,
s nem egy le is visz a földről.
De közülük én hiszek egynek,
hogy azon kezded el előlről!
III. 9.

Hölderlinhez

I.

A tudat és tudatalattiság
küszöbén várakozva
évekig készültél
ama napra,
midőn ép elmédől
megfosztva leszel.

Nem az élettől!
az még évtizedeket ígért...
Hegyről gyermeki mivoltba
visszazuhant Lét.

Mert a csúcson
szörnyű látvány fogadott!
Iszonyúak voltak a viharok,
s elviselhetetlen
az Istenek közelsége!
Köztük esett el
Diotima is!

Vissza hát a völgybe!
hol minden követ
megőriz a mélység...
Ott évszakokat játszanak
a fák, folyók, szelek.

Vissza hát az anyaghoz,
az anyához.
Vissza az eredethez!
a mindent egybefogó
gyökérzethez,
hol óriással
törpe egyenrangú!
Istennel a bűnös!
S bölccsel az ügyefogyott!
III. 28.

II.

Amikor én már alig birok
lépést tartani veled,
bár követlek már-már
lélekszakadva!
akkor te, játékosan, könnyedén
megiramodsz!

Honnan az energia?
Minő mágneses cél
vonz téged így magához?

És ha egy követ leteszel,
és ha valamiről szólsz,
már is húsz kövek
mozdulnak meg körötte,
jeleztén:
mindhez köze van!

Én nem tudlak körülírni téged,
te legnagyobbak közti legnagyobb!
mert valahol túlnősz rajtam,
magasba hiába nyúlok,
mint eddig soha még!

Viharhoz, áradathoz, vulkánhoz,
de méginkább villámláshoz
kell hasonlítsalak,
de olyanhoz,
mely szivárványragyogású,
szelíd virágcsokor,
mit mennydörgés helyett
lágymuzsika követ...

Tehát, ha vihar, áradat, villám,
úgy olyan, mely nem pusztít,
de elragadtatóan szép
és elgondolkoztató ...

Hanghordozásod magas,
mintha gyermek, vagy asszony
szólna belőled.
Szavaid fennkölteket,
nem csupán, ha Istenekről szólsz,
de akkor is, ha kérdezel:
"hová? - hová?"
vagy rajongóan mondd ki
az "óh"-t, s a lemondó "ah"-ot,
a "jaj nekem!"-et is.

- Azt mondják megőrültél!
Bolondok házába vittek!
- Így vittek mást is már Golgotára.
- Azt mondják ott még
írtál verseket!

Onnan egy jámbor asztalosmester
vett magához téged,
te 37 éves gyermek!
- Az orvosok azt mondták:
"Legföljebb 3 évet él még!"
S te éltél még további 37-et!
ama Neckár parti toronyban,
amit ma Hölderlin toronynak
neveznek Tübingenben.

Azt mondják örült voltál,
de olyan,
aki szívesen zongorázik
és fennhangon szavalja
régi verseit,
de ki apró zajra is megretten
és gyerekek előtt
kalapot emel az utcán.
IV. 4.

III.

Már alig vártam, hogy felkelhessek,
S a ház csendjét nem zavarva ablakhoz
Üljek, s hajnali friss levegőt
Belélegezve kezembe vegyem

Legújabbán meghódított versedet,
Te mélyértelmű! nyugtalan, de mégis
Kegyelemmel megváltott költő,
A legnagyobbak közti legnagyobb!

Neked elég volt az életnek fele
Ahhoz, hogy minden földet s eget bejárj,
S megtérve, mint sírjából Lázár
Mit kezdeni magaddal sem tudtál.

Agg és gyermek és ápolásra szorult,
Miközben versed fennhangon szavalod,
Jaj! magad sem tudod mit beszélsz,
Dicsőségben megzavarodott.

- Kezemben tartom verseid, félisten!
Előbb csak szavak, majd felvirágzanak.
Rózsáidtól kezem harmatos,
S már az illattól elbűvült leszek.

Ha látnál, szólnál hozzám: "Mi baj fenség!
Mért árad magyar szív német szavakon?"
Lenne erőm, úgy válaszolnék:
"Kendet én már magyarul hallgatom!"

IV. 4.

**Négysoros arról, hogy kiket nem
és kiket csodálok**

Nem Picassót, hanem Rousseau-t.
Nem Munkácsy-t, de Csontváry-t.
Nem Rembrandt-ot, de van Gogh-ot.
Nem is Goethe-t, de Hölderlin-t.
IV. 10.

Udvaroltam én az égieknek

Udvaroltam én az égieknek
iskolásgyermek korom óta,
remélve, hogy engem is bevesznek
az üdvözült égi karokba,

ahol nincs már földi esendőség,
nélkülözés, fájdalom s halál,
csak a Szépség, Jóság és a Bőség
roskadásig telt asztala vár.

Hisz' mezítláb templom kövén állni
nyári hőben milyen kellemes,
s ennél még mennyivel égbe szállni!
az embernek ősi vágya ez.

De ha nem, hát fa hegyébe mászni,
s friss szeleket zúgón hallani,
s madarak közt csendben eltanyázni,
megadottan földre hullani!

De nem így lett, mert volt más választás:
tudtam tollat, ecsetet forgatni,
s életet, mit szabódva vállal más,
én örömmel tudtam fogadni!

Nem kell hát tartoznom égiekhez,
elég ha tőlük kincseket hozok,
miáltal az élet jobb és szebb lesz,
tudva, velük vagyunk rokonok!
IV. 13.

Hajnali impresszió

Aranysárga színű volt
Kelet felől az égbolt,
s fényével teli a kert,
hol nehéz mákfejeket
enyhe szellő lengetett,
s rajtuk napsugár sepert.

De a mezítlábaknak
hideg volt még a harmat
e korai órában!
Később viszont meleg lett:
az ember majd megveszett
Kelet-Európában!
IV.15.

Négysoros

Napközben a való élet
realizmusában gázolni!
s virágárban, csillagfényben
lebegni éjjelente!
IV. 21.

Kérdések a szarvassá váláshoz

*“Ez is kelet-európai metafora
amit most mondok: a
szarvassá változott
fiú esete...”
(Bódi Tóth Elemér)*

Mit szólnál, ha egy reggelen
a tükör mögül hirtelen
egy szarvas nézne vissza rád?
Mi lenne az első szavad,
ha szarvasnak tudnád magad?
és milyen nyelven mondanád?

Tudnád-e, hogy ezentúl már
ily alakban mihez fognál
ruhátlanul és védtelen?
Utad, ha erdőbe vezet
emlékeid hova teszed?
S hol az érzelem, értelem?

És mikor pázsiton legelsz,
s forrásnál ivóvízre lelsz,
kívánsz e még ember lenni?
avagy már meg is tagadod
emberi mivoltodat ott?
s igyekszel elfelejteni?

S mi lesz veled az erdőben,
ahol annyi fegyver dörren,
ha téged is célbavesznek?
Tudsz-e kiáltani nagyot:
"Ember vagyok! Ne bántsatok!"
mielőtt lőnek s megesznek?
IV. 26.

Szivárvány

Szivárványt láttam az imént,
sokáig volt az égen.
Van e kívüle, ami még
oly felemelő nékem?

Volt úgy, nem egyszer évekig,
csücskét sem láthattam én,
mint ami nem is létezik,
s szólni sem lehet nevén.

És most vidáman tündökölt.
Ó, majd, hogy meg nem szólalt!
Itt él a szemhéjam mögött,
noha odafent elhalt.
V. 4.

Már nincs, de mégis kincs

(Wanda lányomnak)

A világot én fel nem foghatom,
csak a róla készült képet.
S minél több képet készítek,
úgy annál teljesebbnek láthatom.

E képeket én magammal hordhatom
túl időhatáron s téren.
A nincset magaménak mondhatom,
megmaradt kincsként a képen.
V. 10.

Boldog kezdet

Boldog kezdet...
mikor még nem volt múlt,
s így nem volt az időnek hatalma!
A jelenlévő mind ajándék volt,
még a kígyótól is ama alma!

Boldog kezdet...
Ennyit már megtanult
az ember, akarva, nem akarva!
A jelenlévő mind a múltba hullt,
és ő még hiszi, hogy fogvatartja!

Itt van veled
minden, ami szép volt,
minden, ami jó volt! -mondogatja -
Színek, ízek, hangok és illatok,
arca, haja! - lám-lám simogatja!

Mindezeket,
noha mind elvonult,
az emlék és álom visszaadja!
Általuk lesz minden megboldogult,
ők a mindeneknek anyja s atyja!

Boldog kezdet...
még mikor gyermek volt
maga a szülő is, s nem volt gondja.
Ámde emléket, s álmat szül a gond,
s boldog ki e gondot majd kimondja!
V. 12.

A miskolci kiállításom megnyitójára

Festmények függnek sorban a falon,
mint mögöttem az elhaladó évek.
Nézik többen, de én nem tudhatom,
hogy azokról ők mi mindent beszélnek.

Nem szólhatok és nem is inthetek.
Kifeszítve kell lenni a falon!
Igy telnek órák, napok és hetek...
Halálos szomjamat én nem olthatom.

Ó nyújtsatok már ecetes szivacsot,
avagy döfjétek, ha kell azt a lándzsát!
vagy vegyétek le rólam ezt a sok
szívörömet, lélekáradását!

S hordjátok szét, másfelé is lássák!
V. 16.

Hölderlin verseskönyvének margójára

Szivesen ülök Napfelkelte előtt
Nytott ablaknál, könyvvel a kezemben,
Míg tavaszillatot hoznak be a szellők,
S madár énekel a harmatos kertben.

Mintha az idő egy percre megállna
Egy versszak fölött, mit újra olvasok,
Mely fogvatart, hej! pedig olyan árva,
Fájdalmas, de csodás gondolatok=

“Válni akartunk? jól gondoltuk? bölcsen?
De tettünk után, most mért riaszt a tett?”
Aki ezt írta, hamarosan ő sem
Tudhatta, hogy mit cselekedett!

Mert Diotimát korán sírba tették,
S a költő agya erre elborult,
Az Istenek mindkettőt elszerették,
Mert világukban nem volt más kiút.

Nyílnak még ösvények mentén rózsák.
Tornyosulnak felhők még az égen,
S nem egy halandó viseli a sorsát
Ma is, hozzájuk hasonlóképpen!

Nem változott, hej! mi sem kétszáz éve!
Sír és nevet az ember ma, mint akkor...
- Elérkeztem hát a vers végére,
Június negyedikén, reggel hatkor.

VI. 4.

Legyen folytatása

Már nemcsak a vadrózsa, jázmin, labdarózsa,
de már a bodza is töpreng: tegye-e?
Hiszen felvirulni, mindnek közös sorsa,
mikor ébresztget a Tavasz melege.

Földi törvény és földi beteljesülés,
minek alá azok magukat vetik,
kiknek szaporodás és az egyesülés
szívügy, azért a halált is elviselik.

Nem csak a vadrózsa, jázmin, labdarózsa,
de már az ember is töpreng, tegye-e?
hogy mielőtt behull a koporsóba,
legyen folytatása, ha semmi egyebe!
VI. 9.

Ötsoros

Élet terhét miért nehéz
az embernek viselni?
Mert minden nehéz, ami egész,
Szelíd lélek és merész ész!
Minden nehéz, mi isteni!

Vl. 9.

Korbács úzi

(Hölderlin, van Gogh és Csontváry emlékének)

Mert tartása, mozgása, tekintete
S viselkedése különös lehetett,
Minden gúnynak céltáblája volt,
Kicsúfolták ifjak és gyerekek.

Az öregek meg fejszóvalva nézték,
És szánakozón a lányok, s asszonyok.
Ismerősök észre már nem vették,
S kitérték előle a rokonok.

Mert Istennel, aki parolázott,
Csak egyszer is, és társa volt a vihar,
Villám, dörgés, vulkán és földrengés
Emberek előtt az már halva van!

Olyan csak röhejt és borzalmakat szül,
S merő kihívás az épek számára!
És miközben maga istenül,
Korbács úzi fel a Golgotára!

VI. 30.

Magyarul

Van Gogh levelei magyar nyelven, lám
versekké alakulnak! ámde ki vesz
tudomást erről ah! manapság,
Amikor autó s divat fontosabb!?

Vincent tudomást szerzett erről, noha
ti Halandók! hogy bolond, ráfogtátok!
Ám ő épp' halálon vásárolt
Halhatatlanságot és ép elmét!

Mert ott a Titkok - kapujában lehull
minden tökéletlenség, földi kolonc!
Vak látó lesz, a néma beszél!
Csoda-e, hogy ott szívesen marad?

Lám, lám, van Gogh levelei magyarul,
mint Friedrich Hölderlin versei szólnak!
Mint Goethe, Heine, Rilke s Brecht is,
velem már magyarul társalognak!

VI.

Pusztai ember

Én azon pusztai emberek közül
Való vagyok, kiket nem kényeztetett
El az élet! mert nem arra szült
A Természet! de harcra, kudarcra,

Örömrre, bánatra, és vinni tovább
Az Emberiséget! bármily nehéz az:
Ha minden lefagyott, leégett,
S lehetetlenek a körülmények.

A Teremtményeknek nincs külön joga,
Csak kevés lehetősége virulni,
Teremni, szaporodni, - ámde
Lehet, hogy holnap már minden oda!

De míg élethez, örömhöz van Remény,
Van hálaérzet is bent a szívekben:
Ez is Öröm és Felemelő,
Mely képet, verset, dallamot szül,

S a semmiből létrehoz Erényeket,
Szépségeket, Jóságokat, Szerelmet!
Újra Édent, kegyelmes Istent
Igér a pusztán viruló virág!

VII. 7.

Szeretni szenvedélyesen

Ülök a kánikulában,
a kerti hársfa árnyékában,
távolról dörög az ég;
meglehet vihar lesz még.

Szomjas madarak s virágok
láttán én esőt kívánok,
s e szavak zamatát ízlelem:
"Szeretni, szenvedélyesen!"

Miként ég földet és föld eget
viharban szenvedve szeret!
Beleborzadnak a kert fái,
s megnyílnak az ég csatornái!
VII. 9.

Zsúfolt hajókon

Miként mosogatólegény
Személyhajóknak egyikén
ingyen, tengereket bejár...
festek és tanítok én,
s a költészet fedélzetén
munka után rám Múzsza vár!
VIII. 29.

Harmadnap

Vasárnap délután
jött értünk a szekér.
Felültünk szaporán,
a béres, a komám,
a nővére, meg én.

Ment a szekér velünk
a messzi tanyára.
Miközben port nyeltünk,
amit felvert nekünk
két lónak nyolc lába.

A tanyán nagy baj van:
Pereg már a kalász!
Holnap már hajnalban
kezdődjön harmatban
gyorsan az aratás!

- Harmadnap keresztbe
raktuk az érettjét.
És még aznap este
Lenke elvesztette
megúnt szüzességét!

IX. 1.

Esküdik a fiam

Nyárutó, hej, még híre sincs az ősznek.
Forróság, szárazság, semmi felhőzet.
Éjszaka tiszta csillagsátor,
Fény által lesz közelebb a távol.

Verset írok s festegetek ismét:
Elkészítésre vár a vers és a kép.
Semmiből lett minden, ami van.
Holnap reggel esküdik a fiam!

Tübingenben, hol egyetemet végez...
Bizony arra is emlékeztet még ez
a város, hogy harmincöt éve
szállásom volt, Némethonba érve!

- Hajnalodik. Fakul a csillagsátor:
Napfényes nap lesz ez is a javából!
Felhőtlen! Fiam, azt kívánom,
életetek is ilyenné váljon!

IX. 5.

Fogadj be

Hűvös térded, langyos combjaid
dédelgettem, mígnem feljebb vitt
valami hőség, és lélekszakadva
álltam a dombon fogvatartva.

Szomjúságtól, vágytól elgyötörten
kívántam, valaki befogadna,
átölelne, kicsit elringatna,
becézne és őrködne fölöttem.

Fogadj be hát ziháló Női test,
fogadj be, mert oly sötét az Est...
Aki előtted ily gyönyörűen esd
ne űzd el azt, meg ne vesd, szeresd!

- Ím, Hold ficánkol felhők hálójában,
eltűnik és előtündököl!
Szemed tava két tiszta tükör,
mélységében magamra találtam!

IX. 16.

Hölderlin idézetek

Verseskötet még nem, csak Hyperion,
Nyomtatásban korán megjelent, ama
Levélregény, amelynek útját
A nagy Előd: Schiller egyengette.

Megjelent az előbb töredékben, majd
Pár év múlva már két teljes kötetben.
"Boldog az ember, kinek szívét
Egy viruló Hon örvendezteti"

- Írja ő már a könyvének elején.
S a vége felé pedig eképpen vall:
"Ó nap és Ti Szelek! egyedül
Él szívem csak testvérként köztetek!"

- Diotimát karjából elragadta
Előbb a férj, s nem sokkal rá a halál.
S ő magát is ráncigálta már
Magához egyre, a szent örület,

S toloncolta és zárta a toronyba!
"Az élet felén" - s hangosan felsikolt:
"Jaj nekem! most már honnan veszek
Virágot, ha egyszer már itt a Tél?"

- Majd három és fél évtizedes fogság!
Hyperiont ő fennhangon szavalja,
Nem tudván, Diotima ki volt?
Goethe, Schiller sincs emlékei közt.

És huszadik évében fogságának
Egy verseskönyvet adnak a kezébe,
Melyből az Előszó tépve van!
Verseinek első kiadása...

Hát ezt kellett ily nagyon kiszzenvedni,
S kell még további tizenhét éven át?
S utolsó vers: "Ami itt vagyunk,
Lesz egésszé ott Istentől téve!"
IX. 20

Mária és az angyal

Angyal, te gyönyörűséges!
Tisztaság! Káprázat! Fény!
Te végtelen! - mit kezdjek véges
mivoltommal veled én?

Jössz te a hódításomra,
s meglehet vesztetemre tán!
oly mindegy! - nem viszem sokra
már nélküled sem ezután,

mert aki meglátott téged,
az már amúgy is veszve van!
A gyönyör tüze feléget,
miközben új létet fogan!

És akkor nem gyönyör ez már,
és nem is fájdalom többé,
de Tisztaság, Káprázat, Fényár!
S magam is mindörökké!
IX. 30.

A csordapásztor megdicsőülése

Volt egy csordapásztor,
legjobb a javából,
ószövetségbeli,
ki sátonnépének
s több száz tehenének
gondjával volt teli.

Mert a pusztavilág
barmot s embert ellát,
csak érte kell menni!
- Ám ha egy is beteg
közülük, nem lehet
menni és terelni.

Így hát jó gyógyító,
s okos irányító
legyen az a pásztor!
Vihart a szagáról,
sok mást csillagáról
ismerjen fel bárhol.

Míg ember és barom
pihen éjszakákon,
néz ő csillagokra!
Mert kit felelősség
terhel, a magas Ég
segíteni fogja!

- Így történt meg tehát,
amint az éjszakát
gondban virrasztotta,
hogyan látott egy angyalt,
amint felé szállott,
s meg is szólította:

“Ülj fel a barmodra,
s kövess azon nyomba,
Uradhoz kell menned!
Letelt szolgálatod.
Néped s az állatok
nyugodtan pihennek.

Olyasmit ne kérdezz,
hogyan lesz mi velük
ezután nélkülöd!
Mert ki népet adott,
embert és állatot,
pásztort is ad, hidd meg!”

- Elővezetett hát
a pásztor egy marhát,
egyét a javából,
S megülve a hátát,
követve angyalát,
kiment a világból!

X.6.

TARTALOM

ATYAISTEN ISMERŐSEI (Bódi Tóth Elemér)	5
VIGYÁZZATOK RÁM, CSILLAGOK! (1958-1990)	
Eső lennék	9
Négy sorosok	10
Jégverés	11
Forradalom	12
Este	13
A tiszta úr felé	14
Képek a magyar parasztról	15
Csak emlékezem	16
Ferkó	17
Már ezer napja	18
Gyilkos vadonban	19
Földes szobánkban	20
A huszonhatos határkőnél	21
Ringass el	23
Vasárnap délután	24
Apollóságom	25
A tél küszöbén	26
Kegyelem!	27
Eljött az idő	28
Falu ezüstös glóriával	29
Vigyázzatok rám, csillagok!	30
Ősz, gyász, honvágy	31
A bolond szív	32
Nézem a fekete földet	34

Uramisten	37
Szavak, sírkőkészítés közben	38
Főzni kéne	41
Apám sírkövére	42
A szólítás napja: február 22.	43
Mezítláb	44
Koldusbottal, papírkoronával	47
Csak versben beszélek	48
Gabonaföld varjakkal	50
Buja burjánzás	51
Ars poetica	53
Rózsák és liliomok	55
Szegénység	56
A való művészi mása	59
25 év előtti piszkozat nyomán	60
Álomkép	61
Fogy a község, fogynak a jólelkek	62
Apám	65
Mit ér a véges?	66
Hölderlin	67
A szent Józanság vizének partjain	68
Együgyü strófák	69
Mezítláb Endrődön	70
Az angyalok	71
18 éve	72
Angyalok már	73
Az volt egy év!	74
Október	75
Aszat virág	76
Az egyetlen	77
Nézni betlehemet	78

MOZAIKOK
(1988)

A hajnali fényben	81
Kőrösgáton	83
Néztem a csillagos eget	87
Jártam a cigánytelepen	89
Szépek voltak ott a naplementék	91
Láttam én...	95
Ott voltam, ott álltam, ott éltem	97

ÚJ VERSEK
(1991)

Az Alföldön	101
Szótlanul, de véresen	103
Salgótarján	105
Százéves bugyogó	106
Érjen be a termés	109
Mi lettem volna?	110
Hatvan felé, hazafelé?	111
A szólítás napja	112
Mindennek rokona	114
Fő erények	115
Hölderlinhez I-III.	116
Négy soros arról, hogy kiket nem és kiket csodálok	121
Udvaroltam én az égieknek	122
Hajnali impresszió	123
Négy soros	124
Kérdések a szarvassá váláshoz	125
Szivárvány	127
Már nincs, de mégis kincs	128

Boldog kezdet	129
A miskolci kiállításom megnyitójára	130
A vernissage	131
Hölderlin verseskönyvének margójára	133
Legyen folytatása	134
Ötsoros	135
Nyárest a kertben	136
Korbács úzi	137
Négysoros	138
Magyarul	139
Pusztai ember	140
Szeretni szenvedélyesen	143
Zsúfolt hajókon	144
Harmadnap	147
Esküdik a fiam	148
Fogadj be	149
Hölderlin idézetek	150
Mária és az angyal	154
A csordapásztor megdicsőülése	155
Hulló levél is letegez	159

RAJZOK, FESTMÉNYEK

(a szerző művei)

Egyik nézi lenn a Tiszán a fehér habot... (védőborító)	
Háromkirályok	7
Szülői ház	35
Szavak sírkőkészítés közben	39
Koldusbottal, papírkoronával	46
Szabó Ernő tanáromnak	58
Apám	64

“Kőrösparton andalogva jártam...”	79
“Kőrösöm, Kőrösöm...”	85
Golyózáporban	94
A szólítás napja	99
A dédanya kislánykora	107
Pusztakrisztus	141
Elhaladó parasztszekér	146
Diotima	151
A csordapásztor megdicsőülése	157